

ARAŞTIRMA / RESEARCH ARTICLE

Van İlinde Meslek Gruplarına Göre Fiziksel ve Psikolojik Şiddet Araştırması

Behiye Sağdıç Tekeş, Hülya Selçuk, Fatma Kızıltaş,
Mehpare Altay, Siddik Keskin

MOBBING TANIM

İş yerinde gerçekleşen, bir veya daha fazla kişi tarafından, bir veya daha fazla kişiye, sistemli bir şekilde, düşmanca ve ahlak dışı bir yaklaşımla yapılan, süreklilik gösteren bir sıklıkla ve çok çeşitli sebepler ile kişiyi sindirme, kişinin özgüvenine psikolojik ve hatta fiziksel saldırgan davranışlar ile baskı uygulama Mobbing (Psikolojik Şiddet). (Öztürk, 2010) olarak ifade edilmektedir.

Mobbing kavramı, İngilizce “*mob*” kökünden gelmekte olup, “*Mob*” sözcüğü, aşırı şiddetle ilişkili ve yasaya uygun olmayan kabalık anlamındadır. Sözcük Latince “*mobile vulgus*”tan türemiştir. Türk Dil Kurumunda, mobbing kavramının karşılığı “Bezdiri” dir.

Mobbing sözcüğü, ilk olarak hayvanların kendi aralarındaki savaşı. Daha sonra çocukların birbiriyle olan zorbalık ilişkilerini tanımlamakta kullanılmıştır. İşyerlerinde de 1950-1960’lı yıllarda yapılan araştırmalar, mobbingin sadece çocuklar arasında yaşanmadığını ortaya koymuştur. Mobbing kavramı ilk olarak 1984 yılında Dr.Heinz Leymann tarafından “*İş Hayatında Güvenlik ve Sağlık*” konulu raporda ortaya atılmış ve böylece bilimsellik kazanmıştır.

Bir diğer şiddet türü de “Fiziksel Şiddet”tir. Aslında fiziksel şiddet de psikolojik şiddete neden olan bir olgudur. Fakat fiziksel şiddet bedensel ve telafisi mümkün olmayan sonuçlar da doğurabileceğinden psikolojik şiddetten ayrılır. (Fiziksel engellerin oluşması ve ölüm v.b.).

Günümüzde, şiddet küresel ölçekte yaygın bir sorun gelmiştir. İş yeri şiddeti deyince genellikle tanımlanabildiği ve gözlenebildiği için fiziksel güç kullanımı yani fiziksel şiddet akla gelmektedir. Ancak son yıllarda iş yerlerinde, fiziksel şiddet kadar psikolojik şiddet içerdiği de sık görülmeye başlanmıştır.

Bu çalışmadaki Amacımız, fiziksel ve psikolojik şiddetin meslek gruplarına göre dağılımını

araştırmaktır. Bunun sonucu olarak diğer meslek gruplarına oranla sağlık sektöründe bulunan çalışanların psikolojik-fiziksel şiddet maruziyetini ve etkilerini analiz etmektir.

Hastane çalışanları üzerine yapılan benzer araştırma sonuçlarına baktığımızda a(1- Chappell, D.- Di Martino, V. (2006), Violence at Work, International Labour Organization, Third Edition, Geneva, 17-22.) mesleki dağılıma göre Mobbing mağdurlarının %6,5 i (6) Doktor, %30 u (28) Hemşire şeklindedir. **Bu çalışmada ise** Hizmet Kalite Standartları gereği sağlık sektöründe yeni oluşum gösteren mesleklerden biri olan Karşılama Yönlendirme Hizmetinde görev yapan kişiler Mobbing maruziyeti açısından ilk sırayı alırken, bu meslek grubunu sırasıyla Hemşireler ve Doktorlar takip etmektedir.

Fiziksel ve psikolojik şiddetin meslek gruplarına göre dağılımı araştırmasının önemi: Yapılan araştırmalar, psikolojik şiddetin, fiziksel şiddetten daha tehlikeli boyutlara ulaştığını ve çalışanlar bakımından iş yerinde önemli bir mesleki sağlık ve güvenlik sorunu haline geldiğini göstermektedir. Bu bağlamda sağlık çalışanlarının fiziksel ve psikolojik şiddette maruz kalma oranları ölçülmüş ve diğer meslek grupları ile karşılaştırılmıştır. Sağlık çalışanlarının hayati önem arz eden görevlerini yürütürken şiddetin hizmetlerine olumsuz etkilerinin olacağı aşikârdır.

Meslekte tükenmişlik konusunda Doktorlar, Öğretmenler, Akademisyenler, Sosyal Hizmetler, Eğitim, Adalet, Polis, Müşteri Hizmetleri, Çocuk Bakımı (Hogan ve McKnight, 2007, 118) ve işletme yöneticileri (Serinkan ve Barutçu, 2006, 222-254) gibi birçok meslek grubuna tükenmişlik konusunda araştırmalar yapılmıştır. Tükenmişlik sendromunun nedenleri incelendiğinde Mobbing nedenleri ile ortak paydalarının çok fazla olduğu görülmüştür. Tükenmişlik sendromu gibi mesleki rahatsızlıklarına da ışık tutması açısından meslek gruplarına göre Psikolojik ve Fiziksel Şiddete maruziyet durumunun ölçülmesi önemlidir.

Materyal Metod, Van ilinde 9 (dokuz) meslek grubu belirlenmiştir. Bunlardan 30 Hemşire, 30 Doktor, 30 KYH(Karşılama Yönlendirme Hizmetleri), 30 Güvenlik Hizmetleri Görevlisi, 30 Temizlik Görevlisi Sağlık Çalışanları Grubunda değerlendirilmiş, **Diğer Meslek Grubu** olarak, 30 Eczacı, 30 Öğretmen, 30 Akademisyen, 30 Bankacı, 30 Polis(Güvenlik Hizmetleri) ön görülmüştür. (Polislere istenen sayıda anket uygulanamadığından bu meslek grubu çalışmaya alınmamıştır. Birinci grup sorular, ankete katılan bireylerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla, İkinci grup sorular Mobbing maruziyetini ölçmek maksadı ile genel sorulardan oluşmuştur. Toplam 25 soru sorulmuştur. Bunların 24 adedi Mobbing Örgütsel Yıldıma Ölçeği sorularından alınmış olup, Fiziksel şiddeti ölçmek için 'Fiziksel Şiddete Uğradınız mı?' şeklinde tek bir soru yöneltilmiştir. Toplam 270 kişiye anket uygulanmıştır. Çalışmada likert ölçeği kullanılmış, elde edilen veriler, Statistical Package for the Social Science (SPSS) programında kodlanarak analizler yapılmış ve gerekli sonuçlar değerlendirilmiştir. Fiziksel şiddeti ölçmek amacıyla ayrıca Çoklu Uyum Analizi (Multiple cores pandence analytics) uygulanmıştır.

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

Bu çalışmaya katılanların 169 kişisi erkek, 101 kişisi bayandır. 170 kişisi evli ve 99 kişisi bekar ve 1 kişisi diğer(Dul vb.) grubundadır. Meslek grubu olarak hastanelerde görev yapan Doktorlar, Hemşireler, Karşılama Yönlendirme Hizmetleri, Temizlik ve Güvenlik Hizmetleri bulunmaktadır. Diğer kurumlardan ise Akademisyenler, Öğretmenler, Bankacılar, Eczacılar bulunmaktadır.

Demografik Özelliklere Göre Sonuçlar

Çalışma yılı ve eğitim ilişkisi: Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunu 21-25 yıl arasında çalışan ön lisans mezunları oluşturmaktadır.

Cinsiyete göre unvan ve pozisyonlar: Yönetici olarak Baylar %91.1 iken, Bayanlar %8.9 oranındadır. Kadınların yönetici olarak oransal açıdan yetersiz olması kadınların daha çok mobbinge maruz kalmalarının bir nedeni olabilir.

Medeni duruma göre pozisyonlar: Evliler %63.0, Bekarlar %37.0 dir. Belirlenen mesleklerdeki kişiler daha çok evlidirler, Yöneticilerin; %71.4 ü evli, %28.6 sı bekadır. Orta kademe yöneticilerin %76.9'u evli, %23.1 bekadır. Mesleğinde uzmanlık yapanların %67.4 ü evli ve %32.6 sı bekadır. KYH statüsünde olanlar ise %61.0 ı evli ve %39.0 ı

bekardır. Araştırmaya katılanların çoğunluğunu evliler oluşturmaktadır.

Yaş grubuna göre çalışma saatleri: Araştırmaya katılanlar daha çok % 36,6'sı 31- 35 yaş gurubunda olup, 41-60 saat çalışmaktadır.

Meslek gruplarına göre: Temizlik Görevlileri, Akademisyenler, Bankacılar 41-60 saat arası mesai ile en çok mesai yapan meslek grubunu temsil etmektedirler.

Cinsiyet açısından ise, tüm mobbing sorularına verilen cevaplara göre kadınların erkeklerden daha fazla mobbinge maruz kaldıkları söylenebilir. Öğrenim durumu açısından ise; tüm mobbing sorularına verilen cevaplara göre başta önlisans mezunları ve ardından lisans mezunlarının mobbinge maruz kaldıkları gözlemlenmiştir.

Çalışmanın Genel Değerlendirme Sonuçları

Çalışılan kurumda son 6 ay veya öncesinden bugüne kendini gösterme olanaklarının diğer çalışanlar tarafından bilinçli olarak engellenmesi ile mobbing: Sık sık cevabı verenlerin %38.1 i erkek iken, %61.9 u kadındır. **Medeni hal ve cevaplar:** Evlilerin % 68.4 hiç cevabı verirken, bekarlar % 49.3 oranında bazen cevabı vermiştir. Bekar olanların evli olanlara oranla diğer çalışanlar tarafından bilinçli olarak daha çok engellendiği gözlemlenmektedir.

Meslek gruplarına göre analizler: KYH (Karşılama ve Yönlendirme Hizmetleri çalışanları bazen seçeneğinde yoğunlaşırken, diğer tüm meslek grupları "nadiren ve hiç" seçeneğinde yoğunlaşmaktadır.

Diğer çalışanların yanında kasıtlı olarak rencide edici tavırlarınsergilenmesi ile mobbing: 26-30 yaş grubundakiler sık sık cevabını verirken 31-35 yaş grubundakiler %36,8 oranında hiç cevabında yoğunlaşmışlardır. Bayanların erkek çalışanlara oranla bu davranışa daha çok maruz kaldığı söylenebilir. Medeni duruma göre cevaplarda, Evliler %57,9 oranında bazen seçeneği ile bu davranışa bekarlara göre daha fazla maruz kaldığı söylenebilir. Öğrenim durumuna göre sık sık cevabı verenler % 60.4 oranında ön lisans mezunları iken lisans ve lisansüstü grubun bu davranışa daha az maruz kaldığı gözlemlenmektedir.

Mesleklere göre sonuçlar: Hemşireler ve KYH meslek grubunda çalışanlar bu davranışa sık sık cevabına yoğunlaşırken, Akademisyen, Güvenlikçi ve Temizlik görevlilerinin nadiren ve hiç cevabında yoğunlaşmışlardır.

Varlığın Görmezden Gelinmesi ya da Fikirlerin Beyan Edilmesinin Engellenmesi ile

Mobbing: Yaş Grubuna Göre; 26-30 yaş grubunun bu davranışa maruz kalma oranı %38,1 iken, 31-35 yaş grubunun %38,3 ile hiç cevabında yoğunlaştığı görülmektedir.

Meslek Grubuna Göre; %25,4 oranı ile bazen seçeneğinde KYH(Karşılama Yönlendirme Hizmetleri) grubunun bu davranışa maruz kaldığı gözlemlenirken Temizlik görevlilerinin %20,4 ile hiç seçeneğini tercih etmişlerdir.

İşin tam, doğru ve zamanında yapılmasına rağmen kasıtlı olarak olumsuz eleştirilmesi ile mobbing: Yaş gruplarına göre; %34,8 ile 26-30 yaş arasındaki grup hiç seçeneğinde yoğunlaşarak bu duruma maruz kalmamış iken, tüm yaş guruplarından sık sık seçeneğini toplamda 20 kişidir.

Meslek grubuna göre; Daha çok Hemşireler ve KYH(Karşılama Yönlendirme Hizmetleri) meslek gruplarının bu duruma maruz kalırken, Temizlik görevlileri, Bankacılar ve Güvenlik görevlilerinin bu duruma pek fazla maruz kalmadığı gözlemlenmiştir.

Çalışma alanın (ofis, masa, işle ilgili gereçler veya görev yeri anlamında) aynı düzeydeki çalışanlara göre daha kasıtlı veya dezavantajlı olarak sunulması ile mobbing:

Meslek grubuna göre; Sık sık seçeneğini tercih edenlerin toplamı 23 olup, 10 unu Hemşireler oluşturmaktadır. Bazen seçeneğini seçenlerin toplamı 49 olup, 17 sini KYH(Karşılama Yönlendirme Hizmetleri) oluşturmaktadır. Bu duruma maruz kalanların daha çok Hemşireler ve KYH (Karşılama Yönlendirme Hizmetleri) çalışanlarının olduğu söylenebilir. Bankacılar, Doktorlar, Temizlik Görevlisi ve Akademisyenlerin ise en az maruz kalan gruptur.

Asılsız dedikodu veya iftiralar ile mobbing: Medeni hale göre; Bu duruma bekarların evlilere oranla daha fazla maruz kaldığı gözlemlenmiştir.

Meslek gruplarına göre; Bu duruma en fazla maruz kalanların Hemşire, Öğretmen, KYH(Karşılama Yönlendirme Hizmetleri) çalışanları olup, En az maruz kalanlar Bankacı, Temizlik görevlileri ve Doktorlardır.

Sözlü yada yazılı tehditler ile mobbing: **Meslek gruplarına göre;** Hemşireler %10 oranında sık sık cevabı vermiştir. Daha sonra en çok KYH (Karşılama Yönlendirme Hizmetleri) çalışanları bu duruma maruz kalmıştır.

Başkalarının hatalarından sorumlu tutulma ile mobbing: Medeni hale göre; Evli olanların bekarlara göre daha fazla maruz kaldığı gözlemlenmiştir.

Meslek gruplarına göre; Bu duruma en çok bazen cevabını verenler (%21) KYH(Karşılama Yönlendirme Hizmetleri) çalışanlarıdır.

Kapasitenin ya da görev tanımının dışında (vasıfların ya da pozisyonla ilgisi olmayan, bunların çok üstünde ya da altında) işler verilerek yapılan mobbing: meslek gruplarına göre; bu duruma en çok maruz kalanların %42.3 oranıyla sık sık cevabı veren Hemşirelerdir, En az maruz kalanlar Temizlik Görevlileri ve Güvenlik Görevlileridir.

İşyerinizde hissedilen psikolojik baskı nedeniyle işe gitme isteğinin azalması ile mobbing: Meslek gruplarına göre; Bu duruma en çok maruz kalanların KYH(Karşılama Yönlendirme Hizmetleri) çalışanları, Hemşireler ve Öğretmenler olduğu gözlemlenmiştir. Bu duruma en az maruz kalanların ise Bankacılar, Temizlik Görevlileri ve Güvenlik Görevlilerinin olduğu söylenebilir.

İş yerinizde maruz kalınan olumsuz tutum ve davranışların sağlık yada uyku düzenine etkisi: Meslek gruplarına göre; sık sık cevabını veren %25.3 oranında Hemşirelerdir. % 50 oranında bazen cevabı verenler KYH(Karşılama Yönlendirme Hizmetleri) çalışanlarıdır. Hemşireler ve KYH çalışanları daha çok sağlık ve uyku problemi yaşamaktadır. Bu duruma en az maruz kalanların Temizlik görevlileri ve Güvenlik görevlilerinin olduğu söylenebilir.

Verilen görevler için gerçekçi olmayan bitirme sürelerinin istenmesi ile mobbing: meslek gruplarına göre; Bu duruma en çok maruz kalanların sık sık cevabı veren %30 oranıyla Bankacılar, daha sonra sırasıyla Akademisyenler, Hemşirelerdir. Bu duruma en az maruz kalanların Temizlik Görevlileri ve Güvenlik Görevlileridir.

Başarıların küçümsenerek sözlerin kasıtlı olarak kesilmesi ile mobbing: meslek gruplarına göre; Bu duruma en çok maruz kalanlar sık sık cevabını %46. 7 ile Hemşireler, bazen cevabını % 20 oranında veren KYH çalışanlarıdır. Mağduriyet sıralaması, Akademisyenler şeklinde devam etmektedir. Bu duruma en az maruz kalanlar Bankacılar, Doktorlar, Temizlik Görevlileri ve Güvenlik görevlileridir.

Üst yönetime karşı hak etmediği halde üstler ya da diğer çalışanlar tarafından olumsuz lanse edilme ile mobbing: Bu duruma evli olanların bekarlara göre daha fazla maruz kaldığı söylenebilir.

Meslek gruplarına göre; bu duruma en çok maruz kalanlar sık sık cevabını % 29.2 oranında veren Hemşireler, bazen cevabını % 25.0 oranında veren KYH çalışanları ve %21.9 oranında bazen cevabı ile öğretmenlerdir. Bu duruma en az maruz

kalanların Temizlik Görevlileri ve Güvenlik Görevlilerinin olduğu gözlemlenmiştir.

İş yerinde sözlü ya da fiili cinsel taciz ile mobbing: Bu duruma evli olanların bekarlara göre daha fazla maruz kaldığı söylenebilir. **Yaşa göre;** Bu duruma 31-35 yaş aralığındaki çalışanlar daha fazla maruz kalırken; 41 yaş ve üzeri yaş grubunun hiç maruz kalmadığı gözlenmektedir. Bayanlar bu duruma erkeklerden daha fazla maruz kalmaktadır.

Meslek gruplarına göre; Bu duruma en çok maruz kalanlar sırasıyla Hemşireler, Güvenlik Görevlileri, KYH(Karşılama Yönlendirme Hizmetleri) çalışanlarıdır. Bu duruma en az maruz kalanların Temizlik Görevlileri, Akademisyenler ve Bankacılarıdır.

Organize Edilen Aktivitelerden Mahrum Bırakılarak Mobbing: Bayanların bu duruma erkeklerden daha fazla maruz kaldığı meslek gruplarından ise daha çok KYH(Karşılama Yönlendirme Hizmetleri) çalışanlarının mahrum bırakıldığı gözlemlenmiştir.

İş yerinde problemlerin sebebinin kişinin kendisiymiş gibi davranarak gerçekleşen mobbing: **Meslek gruplarına göre;** Bu duruma en çok maruz kalanlar Hemşireler, Doktorlar, KYH'dir. En az maruz kalan meslekler Bankacılar ve Öğretmenlerdir.

Halen çalışılan iş yerinde son 6 ay içerisinde bundan önceki konularla bahsi geçen davranışlardan bir yada bir kaçının bilinçli ve sürekli olarak kişinin kendisine veya diğer çalışanlara uygulanma durumu:

Meslek gruplarına göre; Bu duruma en çok maruz kalanların %21.7 oranında evet cevabı ile KYH(Karşılama Yönlendirme Hizmetleri) çalışanları, %13.0 oranı ile Hemşirelerdir. Bu duruma en az maruz kalanların Temizlik Görevlileri, Akademisyenlerin, Bankacıların, Güvenlik Görevlilerinin ve Doktorların olduğu söylenebilir.

Halen çalışılan kurumdaki tüm imkanları sunan başka bir iş fırsatı için işten ayrılma durumu:

Bu soruya daha çok ön lisans mezunları evet derken, lisans mezunlarının hayır dediği gözlemlenmektedir. Hemşire, KYH(Karşılama Yönlendirme Hizmetleri) çalışanları ve Doktorlar bu duruma evet derken, Temizlik görevlileri, Öğretmenlerin, Akademisyenlerin, Bankacıların, Güvenlik Görevlilerinin ve daha çok hayır demiştir. ,

Psikolojik şiddete uğrandığında ya da diğer çalışanların uğrandığında bunun en çok kim tarafından yapıldığı araştırması: KYH(Karşılama

Yönlendirme Hizmetleri) ve Hemşireler, Doktorlar, Akademisyenler, ve Güvenlik Görevlileri ve Bankacılar en çok üstleri tarafından mobbinge maruz kaldığını ifade etmiştir.

İş Yerinde Psikolojik Saldırıya Uğradığında Verilen Tepki:

Bu soruda 31-35 yaş grubundakilerin yapan kişi ile konuştuğu, 26-30 yaş grubundakilerin üstlere şikayette bulunduğu, başka pozisyona veya görev yerine tayin istediği gözlemlenirken hukuki yollara başvurma çok az olduğu gözlemlenmiştir. **Cinsiyete göre;** bu durumda erkekler, saldırıyı yapanlarla konuşurken, kadınlar üstlere şikayet ve başka pozisyona veya görev yerine tayin istedikleri gözlemlenmiştir. Lisans mezunları bu durumu görmezden gelirken, ön lisans mezunlarının üstlere şikayette bulunduğu, orta öğretim ve lise mezunlarının konuşmayı tercih ettikleri gözlemlenmiştir.

Mesleklere göre psikolojik saldırıya uğrandığında verilen tepkilerin ölçümü:

Sağlık çalışanlarının cevabı ve Kişi Sayısı

Bu tür baskılara maruz kalmıyoruz 16

Görmezden gelme 17

Yapan kişiyle konuşma 22

Üstlere şikayet 31

Hukuki yollara başvurma 4

Hiçbir şey 13

Başka pozisyona veya görev yerine tayin 17

Diğer mesleklerin cevabı_Kişi Sayısı

Bu tür baskılara maruz kalmıyoruz 30

Görmezden gelme 30

Yapan kişiyle konuşma 39

Üstlere şikayet 12

Hukuki yollara başvurma 4

Hukuki yollara başvurma 1

Hiçbir şey 25

Başka pozisyona veya görev yerine tayin 30

İş yerinizde karşılaşılan mobbingin temelinde ne olduğu ile ilgili düşünceler:

Erkeklerin bu durumdaki düşüncesi; çalışanlar arasındaki iletişim eksikliği iken, kadınların düşüncesi; idarecilerin bilinçsizliği ve kötü yönetimidir. Ön lisans ve lisans mezunlarına göre idarecilerin bilinçsizliği ve kötü yönetimi iken

ortaöğretim ve lise mezunlarının düşüncesi idarecilerin bilinçsizliğidir.

Meslek gruplarına göre; En yaygın kanaatlerden, yönetim ve çalışanlar arasındaki iletişim eksikliği diyen meslek grupları Doktorlar, KYH çalışanları, Temizlik Görevlileridir. Yönetim ve çalışanlar arasındaki güven eksikliği diyen meslek grupları Hemşirelerdir. İdarecilerin bilinçsizliği ve kötü yönetimi diyenler Bankacılar, Öğretmenlerdir. Bu durumu idarecilerin kişilik problemleri veya komplekslerine bağlayan Akademisyenler ve tekrar Bankacılarıdır. **Totalde en yaygın mobbing nedenleri:** İdarecilerin bilinçsizliği ve kötü yönetimi ve çalışanlar arasındaki iletişim eksikliği sonrasında ise idarecilerin kişilik problemleri veya kompleksleridir.

İşi Tercih Etme Nedenleri:

- Çalıştığı işi işsiz kaldığı için tercih edenler % 50 oranında, 26-30 yaş grubundakilerdir.
- Çalıştığı işi sevdiği için tercih edenler % 25 oranında, 31-35 yaş grubundakilerdir.
- Sevdiği işi yapanlar ve aile teşviki nedeniyle tercihlerde 26-30 yaş arasındaki grup oluşturmaktadır.
- Erkeklerin % 67,7 si işsiz kaldığı için meslek tercihi yaparken bayanların % 52 si aile-çevre teşvik veya baskısından kaynaklı meslek tercihi yaptığı gözlemlenmektedir.
- İlkokul mezunları sigorta ve gelir için, lise mezunları hem sigorta ve gelirleri için hemde işsiz kaldıkları için işi tercih ederken, lisans ve ön lisans mezunları, Doktora eğitimi alanlar sevdiği işi yapmak, şeklinde seçim yapmışlardır.

Eğitim düzeyinin arttıkça çalıştığı işi isteyerek yapma oranının da arttığı gözlemlenmektedir.

Meslek gruplarına göre işi tercih etme nedenleri:

- % 66.1 ile işsiz kaldığı ve sigorta ve gelir ihtiyacı nedeniyle işini tercih edenler Güvenlik, Temizlik, KYH (Karşılama Yönlendirme Hizmetleri) görevlileridir.
- Hemşirelerin çoğunluğu iş tercihlerine tesadüf derken, saygınlık ve statü için mesleğini seçtim diyenlerden Temizlik, Güvenlik, KYH ve Hemşireler yoktur..
- Doktorlar, Öğretmenler, Akademisyenler ve Bankacılar sevdikleri için meslek seçimi yaparken; Temizlik, Güvenlik, KYH'ler ve Hemşireler grubu işsizlik sebebiyle mesleklerini seçmişlerdir.

Tablo 1. Sağlık Çalışanlarının Diğer Meslek Grupları İle Karşılaştırması

Meslek Gruplarına Göre Sosyal Aktivite Sıklığı

- Akademisyenler, Bankacılar, KYH(Karşılama Yönlendirme Hizmetleri) sık sık derken, Yılda birkaç kez diyenler, Hemşireler, Güvenlik ve Temizlik Hizmetleridir.

Mesleklere Göre Psikolojik Şiddetin En Çok Hangi Çalışanlarca Yapıldığı Araştırması:

Sağlık çalışanlarının oranı:

Üstler %43.2 Aynı Düzeydeki çalışanlar %38.2, Astlar% 8, Hiç Kimse %10.6 iken **Diğer mesleklerin oranı:** Aynı Düzeydeki çalışanlar %48, Üstler %23.1, Astlar %25.0, Hiç Kimse %3.9 şeklindedir. Diğer meslek gruplarında daha çok aynı düzeyde çalışanlarca mobbing maruziyeti algılanmış iken sağlık çalışanlarında daha çok yöneticiler tarafından mobbing algılanmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Üst yönetime karşı hak etmediği halde üstler ya da diğer çalışanlar tarafından olumsuz lanse edilmesine sık sık maruz kalanlar % 29.2 oranında hemşirelerdir. Meslek gruplarına göre baktığımızda ise, Sağlık çalışanlarında oran, %66.7 Çok sık iken, Diğer mesleklerde bu oran, %33.3 tür.

İş yerinde sözlü ya da fiili cinsel taciz ile mobbing: 31-35 yaş aralığındaki evli, kadın ve hemşirelerdir.

Kapasitenin ya da görev tanımının dışında işler verilerek yapılan mobbinge en çok maruz kalanların %42.3 oranıyla sık sık cevabı veren Hemşirelerdir. Sağlık çalışanlarında bu çok sık oranı %57.1, Diğer mesleklerde Çok Sık %42.9'dur.

Başarıların küçümsenmesi sözün kasıtlı olarak kesilmesi ile psikolojik baskı, Sağlık çalışanlarında %75.0 Çok sık iken, Diğer mesleklerde bu oran %25.0 tir.

İş yerinizde maruz kalınan olumsuz tutum ve davranışların sağlık yada uyku düzenine etkileri, Sağlık çalışanlarında %66.7 Çok sık iken, Diğer mesleklerde bu oran %33.3 tür.

İş yerinizde hissettiğiniz psikolojik baskı nedeniyle işe gitme isteğinin azalması, Sağlık çalışanlarında çok sık oranı %69.2 iken, Diğer mesleklerde bu oran %30.8 tir.

Tekeş ve diğerleri

SORULAR	SAğLIK ÇALIŞANLARI (ok Sık)	DİğER MESLEK GRUPLARI (ok Sık)
Kendini Gösterme Olanaklarının Diğer alıŐanlar Tarafından Engellenme Durumu	%52.2	%51.6
Diğer alıŐanların Yanında Kasıtlı Olarak Rencide Edilme	%66.7	%33,3
Çalışanlar Tarafından İletiŐime Bilinçli Olarak Kapalı Olma Durumu	%33.3	%66.7
Kasıtlı Olarak Haksız EleŐtirilere Maruz Kalma Durumu	%80.0	%20,0
Alanının (Ofis, Masa, İŞle İlgili Gereçler Veya Görev Yeri Anlamında) Aynı Düzeydeki alıŐanlara Göre Daha Kısıtlı Veya Dezavantajlı Olma Durumu	%69.2	%30.8
Dedikodu Ve İftiralar İle Psikolojik Şiddet	%90.0	%10.0
Başkalarının Hatalarından Hareketle Sorumlu Tutulma	%60.0	%40.0
Kapasitenin Altında Ve Görev Tanımının Dışında (Vasıflar Ya Da Pozisyonla İlgisi Olmayan, Bunların çok üstünde Ya Da Altında) İŐlerin Verilmesi	%57.1	%42.9
İŞ Yerinizde Hissettiğiniz Psikolojik Baskı Nedeniyle İŞe Gitme İsteğinin Azalması	%69.2	%30.8
İŞ Yerinizde Maruz Kalınan Olumsuz Tutum Ve Davranışların Sağlık Yada Uyku Düzenine Etkileri	%66.7	%33.3
Verilen Görevlerin Gerçekçi Olmaması Veya Gerçekçi Olmayan Bitirme Süreleri İstenerek Yapılan Psikolojik Şiddet	%50.0	%50.0
Başarıların Kmsenmesi Sözün Kasıtlı Olarak Kesilmesi İle Psikolojik Baskı	%75.0	%25.0
st Yönetimin Hak Etmediği Halde stlere Ya Da Diğer alıŐanlara Olumsuz Lanse Edilmesi	%66.7	%33.3
İŞ Yerinde Son 6 Ay İçerisinde Bundan nceki Sorularda Bahsi Geçen Davranışlardan Bir ya da Birkaçının Bilinçli ve Sürekli Olarak alıŐanlara Uygulanması İle Mobbing	Evet %60	Evet %40
alıŐan Kurumdaki Tüm İmkanları Sunan Başka Bir İŞ Fırsatını Değerlendirme Oranı İle Mobbing lm	Evet %60	Evet %40
Fizksel Şiddete maruz kaldınız mı?	Evet % 29	Evet % 13

Diğer alıŐanların yanında kasıtlı olarak rencide edilme, Bayanların erkek çalışanlara oranla bu davranışa daha çok maruz kalmaktadır. Mesleklere göre sonuçları değerlendirdiğimizde Hemşirelerin ve Karşılama ve Yönlendirme Hizmetlerindeki alıŐanların daha fazla bu davranışa maruz kaldıklarını söyleyebiliriz.

Diğer alıŐanlar tarafından iletiŐime bilinçli olarak kapalı olma durumu, Sağlık alıŐanları %33.3 çok sık iken, Diğer meslek gruplarında bu oran: %66.7 dir.

Kasıtlı olarak haksız eleŐtirilere maruz kalma oranı, sağlık alıŐanlarında %80.0 çok sık iken, diğer mesleklerde bu oran %20.0'dir.

Dedikodu ve iftiralar ile psikolojik Şiddet oranı, sağlık alıŐanlarında %90.0 çok sık iken, diğer mesleklerde bu oran %10.0'dur.

Araştırma sonuçları, sağlık çalışanlarının diğer meslek gruplarına göre psikolojik ve fiziksel Şiddet

maruziyeti yukarıdaki oranlar gözönünde tutularak değerlendirilmiştir.

Psikolojik Şiddet madurları daha çok KYH (Karşılama ve Yönlendirme Hizmetleri) alıŐanları, Hemşireler ve Doktorlardır. Psikolojik Şiddete en az maruz kalanlar ise Temizlik görevlileri, Bankacılar ve Güvenlik görevlileridir.

Cinsiyete göre erkeklere oranla kadınlar daha fazla mobbinge maruz kalmaktadırlar. Erkekler bayanlara göre daha çok yönetici pozisyonundadır, Bayanların erkeklere göre psikolojik ve fiziksel Şiddete daha çok maruz kalmalarında bu durum belirleyici bir gösterge olabilir. Erkekler mobbing sorunun zm için ilgili kişiyle görüŐmeyi tercih ederken, kadınlar üstlere Şikayet etmeyi, başka pozisyona geçmeyi veya tayin istemeyi Őemektedir.

Mobbingi İdarecilerin kişilik problemleri ya da Őahsi komplekslerine bağlayanlar daha çok lisansüstü ve

Doktora eğitimi almış Doktorlar ve Akademisyenlerdir.

Hizmet Kalite Standartları gereği hastanelerimizde sayıları giderek artan Karşılama ve Yönlendirme Hizmeti çalışanlarının mobbing oranının yüksek olduğu görülmüştür. Bunun nedeninin diğer meslek gruplarına göre çok sayıda insan ile (eğitimli, eğitimsiz, yaşlı, çocuk) daha fazla dialog içine giriyor olması veya KYH çalışanlarının görevlendirilmelerinde belirlenmiş hizmet kriterlerinin (Eğitim, iletişim becerileri vb.) olmayışı olabilir.

Araştırmaya katılan yöneticilerin eğitim seviyesi çalışanlarından daha düşük veya eş değerlerdir. Yönetici atamalarında eğitim ve yönetim alanında uzmanlık gibi kriterler konulmaması mobbingi artıran bir etmen olarak kabul edilebilir.

Araştırmaya katılanlar arasında işsizlikten dolayı meslek seçimi yapanların çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu gözlemlenmiştir. Ülkemizde artan işsizlik nedeniyle kişilerin sevdikleri meslek grubunu seçememeleri duygusal ve fiziksel şiddeti artırmada etkili olabilir.

Sağlık çalışanlarının daha fazla fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldığı, bu maruziyetlerini daha çok kötü yönetim, iletişim eksikliği, yöneticilerin psikolojik sorunlarına ve komplekslerine bağladıkları görülmüştür.

Çalışmamızdaki sonuçlar değerlendirildiğinde sağlık çalışanlarının diğer meslek gruplarına göre bariz farklar ile daha fazla şiddete maruz kalmakta olduğu anlaşılmaktadır. Direk insan hayatı ve sağlığı temasını işleyen sağlıkçıların kendini iyi hissetmeden

yürüttüğü hizmetlerde verim düşüklüğü ve tükenmişlik durumlarını yaşayabileceği unutulmamalıdır. Önemle belirtmek gerekir ki sağlık hizmeti psikolojik ve fiziksel açıdan sağlıklı bireylerce yürütülmelidir.

Ülkemizde sağlıkta dönüşüm çerçevesinde Psikolojik Şiddete (Mobbing) olan hassasiyet artmıştır. Bu çerçevede Başbakanlık 19 Mart 2011 tarihinde "İşyerlerinde Psikolojik Tacizin (Mobbing) Önlenmesi" konulu genelgeyi yayınlamıştır. Bu genelge ile ALO 170 üzerinden psikologlar vasıtasıyla çalışanlara yardım ve destek sağlanması, "Psikolojik Tacizle Mücadele Kurulu" oluşturulması hedeflenerek İşyerinde psikolojik tacizle mücadele etme konusunda somut adımlar atılmaya başlanmıştır. Kamusal alanda bu hizmetin genişletilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, mobbing mağdurların tespiti ve tedavisi yönünde daha somut adımlar atılmalıdır. Psikolojik ve Fiziksel şiddetin sağlık ve güvenlik bakımından tehlikeli bir süreçtir. Bu nedenle çalışanların Psikolojik Şiddete maruz kaldıkları durumlarda ne yapmaları gerektiği konusunda bilgilendirmeler yapılmalı . Mobbinge maruz kalanların haklarını aramaları yönünde hukuki yollar açılmalı, bu konuda çalışanlara destekte bulunulmalıdır.

Yeni bir model önerisi: Tüm hastanelerimize Çalışan Hakları ve Mobbing Destek Birimleri kurulabilir.

Ve unutulmamalıdır ki:

Sağlıklı gelecek psikolojik ve fiziksel açıdan sağlıklı çalışanlar ile mümkündür.